

Beslisnota voor het college

Datum 15 mei 2019

Openbaar

Openbaar

Onderwerp Kerkenvisie
Versienummer V1.1

Portefeuillehouder H.M.M. Schuttenbeld
Informant Henry Kranenburg
Afdeling Erfgoed
Telefoon (038) 498 2465
Email HL.Kranenburg@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel 6.1.4 We onderzoeken en koesteren het Zwolse erfgoed en zetten het in als één van de leidende en inspirerend thema's bij ruimtelijke ontwikkelingen
Begroting wijzigen Nee
Dekking ten laste van Decentralisatie-uitkering

Parafering

datumparaaf

Afdelingshoofd
Barend van der Heiden
Portefeuillehouder
H.M.M. Schuttenbeld

Raad

- ☐ Informatienota voor de raad
☐ Opinionota voor de raad
☐ Beslisnota voor de raad
☐ n.v.t.

Bijlagen

1. Checklist Gemeenten bij het opstellen van een kerkenvisie
2. Aanvraagformulier Decentralisatie-uitkering integrale lokale kerkenvisies

Ontwerp besluit

Het college besluit:

- 1 Een Zwolse kerkenvisie op te stellen.
- 2 Daartoe de door het rijk beschikbaar gestelde decentralisatie-uitkering aan te vragen.

Collegebesluit d.d.:

- ☐ Conform
☐ Gewijzigd
☐ Aangehouden
☐ Teruggenomen

Datum 15 mei 2019

Inleiding

De monumentale kerkgebouwen in Zwolle zijn een belangrijk onderdeel van onze geschiedenis en identiteit. Ze vervullen van oudsher een rol in de samenleving als plek voor samenkomst en geloofsbeleving. Vaak staan kerken op een markante plek in de stad of het dorp en zijn ze voor velen een herkenningsteken en thuisbaken. Door de ontkerkelijking verliezen steeds meer kerken hun oorspronkelijke functie. Soms krijgen de gebouwen een nieuwe functie. Soms worden ze gesloopt. Vanuit de groeiende aandacht voor kerkgebouwen is een landelijk samenwerkingsprogramma tussen rijk, provincies, gemeenten, kerkeigenaren en verschillende erfgoedorganisaties opgezet met als titel 'de nationale kerkenaanpak'. Het rijk stelt middelen beschikbaar voor het opstellen van lokale kerkenvisies.

Beoogd effect

Dit voorstel is er op gericht om een Zwolse kerkenvisie op te stellen. Het doel is om voor de Zwolse kerkgebouwen een duurzaam toekomstperspectief te ontwikkelen.

Argumenten

1.1 Rijksmiddelen beschikbaar voor Zwolse kerkenvisie

Vanuit de Beleidsbrief 'Erfgoed telt, de betekenis van cultuur voor de samenleving' ondersteunt de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in de periode 2018 tot en met 2021 de ontwikkeling van integrale kerkenvisies op gemeentelijk niveau. Hiervoor wordt 9,5 miljoen euro verdeeld via het Gemeentefonds, in de vorm van een decentralisatie-uitkering. De verdeling vindt als volgt plaats: in 2019 € 3,5 miljoen, in 2020 € 3,2 miljoen en in 2021 € 2,8 miljoen. Inmiddels zijn er, onder meer vanuit pilots, al een aantal kerkenvisies gereed (o.a. gemeente Sluis en gemeente Utrecht). Diverse gemeenten hebben inmiddels een aanvraag voor de decentralisatie-uitkering ingediend.

1.2 Zwolse Kerkenvisie: dialoog en keuzes

Ook in Zwolle is sprake van ontkerkelijking. We kennen inmiddels diverse voorbeelden van kerken met een herbestemming; van woonbestemming tot boekhandel tot een nieuwe religieuze functie voor een andere kerkelijke gemeenschap. Er verdwijnen echter ook kerken met een belangrijke cultuurhistorische waarde. Soms worden door gebrek aan contacten en afstemming mogelijk kansen gemist om een gebouw een nieuwe toekomst te geven. Mede naar aanleiding van informatiebijeenkomsten vanuit het Rijk is er door een aantal kerkelijke gemeenschappen al interesse getoond in een kerkenvisie.

Doel kerkenvisie

Een kerkenvisie is vormvrij en wordt in gezamenlijkheid met betrokkenen vormgegeven. De Zwolse Kerkenvisie is in de kern bedoeld om met alle betrokken partijen waaronder kerkgenootschappen, de gemeente, deskundigen en betrokkenen een dialoog op te starten over de toekomst van de kerkgebouwen in Zwolle. Vanuit dat gesprek en de kruisbestuiving kan vervolgens worden gekomen tot een gezamenlijke en gedragen richting over de kerkenvisie. De visie wordt dus niet top-down maar participatief vormgegeven. De actieve betrokkenheid en de keuzes over ontwikkelingen rond de kerkgebouwen, de functie, behoud, herbestemming, afstoten of zelfs sloop worden daarin besproken. Daarbij kunnen ook aspecten zoals de leefbaarheid rond de kerkgebouwen aan de orde komen.

De gemeente ontvangt de decentralisatie-uitkering voor het (laten) opstellen van een kerkenvisie. De gemeente vervult een initiërende en faciliterende rol bij het voeren van de gesprekken. Vanuit een

Datum 15 mei 2019

onafhankelijke rol wordt dit proces begeleid door een externe projectbegeleider in samenspraak met de gemeente.

Het proces(doel) kan bestaan uit de volgende stappen:

1. In beeld brengen: eerste inventarisatie van het kerkenbestand (gebouwen, waarde, context)
2. Dialogoog: (wat speelt, welke opgaven, toekomstgesprekken)
3. Kansen voor instandhouding en keuzes: toekomstverwachting en visievorming
4. Vaststelling

2.1 Decentralisatie-uitkering moet worden aangevraagd

Elke Nederlandse gemeente kan eenmalig in de periode 2019-2021 een aanvraag indienen voor het opstellen van een lokale kerkenvisie. Het maximale bedrag waarvoor een gemeente kan aanvragen, wordt bepaald door het feitelijk aantal kerkgebouwen binnen de gemeentegrenzen. Daarbij geldt de volgende verdeling:

- € 25.000,- voor 1 tot 19 kerkgebouwen
- € 50.000,- voor 20 t/m 39 kerkgebouwen
- € 75.000,- voor 40 of meer kerkgebouwen

Zwolle kan in ieder geval aanspraak maken op € 50.000,-. Met deze middelen kan volgens de raming een Zwolse kerkenvisie worden opgesteld. De exacte gegevens voor Zwolle zijn momenteel nog niet bekend. Mogelijk kan de uitkering oplopen tot € 75.000,-.

Aanvragen die tussen 16 juni en 15 februari worden ingediend, ontvangen de middelen bij toekenning via de Meicirculaire gemeentefonds. Aanvragen die tussen 16 februari en 15 juni worden ingediend, ontvangen de middelen bij toekenning via de Septembercirculaire gemeentefonds.

Risico's

Het budget van de decentralisatie-uitkering voor 2019 kan zijn uitgeput waardoor de middelen in 2020 beschikbaar komen. De participatiegraad is waarschijnlijk niet 100%. Daarmee kan wel gericht op mogelijke problemen worden gefocust.

Het verwachtingsmanagement over rolneming moet helder zijn. De gemeente faciliteert in het proces, indien mogelijk in (planologische) randvoorwaarden etc. maar zal geen gebouwen overnemen, (exploitatie)subsidie verstrekken etc.

Financiën

De kosten van de kerkenvisie worden gedekt uit de decentralisatie-uitkering en ambtelijke inzet.

Communicatie

Na toekenning van de decentralisatie-uitkering volgt een uitgebreid communicatieproces met betrokkenen. In eerste instantie zijn dat de kerkelijke gemeenten. In een later stadium kan dit, naar gelang de richting van de kerkenvisie worden uitgebreid met bijvoorbeeld omwonenden, erfgoedorganisaties etc.

Vervolg

Aanvraag decentralisatie-uitkering voor 15 juni 2019.

Na toekennen decentralisatie-uitkering: opstarten opstellen Zwolse kerkenvisie.

Openbaarheid

Openbaar